

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio II. De jejunio Ecclesiastico.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

SECTIO II.

DE
JEJUNIO ECCLESIASTICO.

CAPUT I.

*Jejunii ecclesiastici origo, & laxæ de eo
Casuistarum opiniones referuntur.*

Jejunium, quod modo servatur, est veluti umbra quædam jejunii, quod prioribus sæculis Ecclesiæ sæculis fideles servarunt. Cibum semel tantum in die Sole occidente capiebant; & unica hac refectione contenti erant. Quadragesimæ tempore nec ova, neque caseum, nec oleum, nec butyrum comedebant: a vino, omnique potu, quo inebriari possent, abstinebant: balneis non utebantur: ab uxoribus se continebant: aliis permixta temporibus oblectamenta vitabant: carnem denique suam modis omnibus affligebant. Aliis jejunii diebus, quibus semiplena servabantur jejunia, tribus post meridiem horis vescebantur. Cabillonense Concilium de Quadragesimali jejunio loquens ait: *Nullatenus jejunare censendi sunt, si ante manducaverint, quam vesperinum celebretur Officium.* Sanctus Bernardus sermone tertio in Quadragesima inquit: *Hactenus usque ad nonam jejunavimus soli, nunc atque ad vesperam jejunabunt nobiscum simul universi Reges & Principes, Clerus & Populus.*

Y 3 nobi

nobiles & ignobiles, simul in unum dicitur
pauper.

Tertullianus libro de jejuniis sic loquitur
*Xerophagias observamus, siccantes cibum ab omni
ni carne, & omni jurulentia, & vividioribus
quibusque pomis, ne quid vinositatis vel edam
vel potemus.*

Græci & Armeni hodie quoque eodem per
rigore in Quadragesima jejunant: quem rigorem
soli remittunt, qui graviter ægrotant.

Ab hac disciplina extremis hisce temporibus
Ecclesia valde recessit, fidelium indulgens im-
mitati. Etenim primo prandii hora est immo-
rata, & circa meridiem cibus sumi permittitur.
Deinde vespertina refectio conceditur. Tunc
vini usus, olei, butyri, ac piscium non impro-
dicatur. Denique nec balnea verantur, nec
trimonii usus; quamvis ab his se continere Ec-
clesia suadeat, quemadmodum suis in hymno
canit:

*Utamur ergo parcius
Verbis, cibus, & potibus,
Somno, joci, & arctius
Perstemus in custodia.*

Hujus abstinentiæ ratio est, quia jejuni-
Quadragesimæ observantia intendit Ecclesia
mo pœnitentiam Christi colere, qui post
Baptismum in desertum perrexit, ibique
draginta diebus & quadraginta noctibus jeju-
vit; deinde carnis concupiscentiam minuere,
spiritui caro subdatur, & per intemperantiam

commissa peccata per pœnitentiam expientur. Verum novi quidam Casuistæ novissimis hisce temporibus abstinentiæ rigorem adeo temperant, ut revera jejunium penitus e medio sustulisse videantur.

Primo quoad prandii horam novus Casuista docet, hanc licite anteverri posse, si necessitas aut urbanitas exigat. Addit alius non esse de jejunii substantia statis horis cibum capere; quod si prandium antevertens peccat, peccat solum venialiter.

Quoad ciborum qualitatem ac quantitatem, mox pariter laxitates novi hi Doctores invenere. Si quis, ait Casuista quidam, jejunii die prandens ita escis ventrem implet, ut fames penitus extinguatur, is præcepto vere satisfacit, quamvis legis intentionem eludat, quæ carnem fame coercere intendit. Docet alius, quamdiu quis mensæ accumbat, & comedat, si nulla adest interruptio, hunc jejunium non frangere, quamvis contra sobrietatem peccet.

Docent iidem Auctores, potu jejunium non frangi, quocumque tandem tempore, & quantumcumque quis bibat; posse proinde aliquem mane æque ac meridie aut vespere vinum quantum voluerit & quoties sumere, quin jejunium frangat; quia temporis immemorabilis consuetudo id permittit; & quia potus non ad corporis nutritionem, sed ad sedandam sitim sumitur. Quasi vero sæculi corruptela contra Ecclesiæ leges, ac disciplinam posset præscribere; aut quasi vinum plus revera quam leviores plerique cibi

non nutrirer; & quasi extra controversiam esset prioribus Ecclesie sæculis Quadragesimo tempore fideles a vino abstinuisse.

Addit Casuista quidam, si quis post prandium bibit, potest bucellam panis sumere, ne potus sanitati noceat; qui vero neque esuriens neque sitiens ab amico rogatus jejunii die vinum biberet, & paucillum panis, aut bellaria sumeret, non peccaret.

Alius docet, excessum in potu temperantem quidem esse contrarium, at jejunium non frangere. Concedit, ut aliquid sumatur cibi, quoties bibitur, ne potus noceat; additque cibum quoscumque sumi posse, quibus in Quadragesima vesci licet. Juxta hanc regulam piscium concedere licebit, quoties bibitur; hoc autem pacto quomodo jejunium servabitur?

Quoad personas, quæ jejunare tenentur, Casuista quidam excipit non solum operarios, agricolas, cæmentarios, fabros, omnesque artifices, artificesque; sed omnes etiam, qui se vitæ pitis, cordis, & stomachi morbo laborare videntur, aut jejunos dormire non posse. Addit alius, si quis nocte calefieri nequit, quia hoc sanitati nocet, jejunare non tenetur; neque scholaris, qui jejunans capite ægrotat, nec ad studium potest incumbere; neque mulier, qui officiis suis ægre potest vacare, nec homo, qui jejunans difficilius artis suæ labores sustinet. Docet præterea quidam, non teneri maritum jejunare, si ad opus conjugii propter jejunium minus aptus evadat; neque uxorem, si propter

Jejunium pallida, & macra fiat, minusque ma-
gno grata; denique illum ad jejunandum non te-
neri, cui nimis grave molestumque est jejunium:
quasi vero jejunium natura sua minime esset mo-
lestum, nec ideo ab Ecclesia præcipiatur, ut
affligatur caro, & pœnitentiæ opus exercea-
tur (a).

Ulterius alius progreditur, docetque illum,
qui luxuriose cum meretricibus vivendo sanita-
tem suam attrivit, ad jejunandum non teneri,
ut vires suas reparare queat. Post tale parado-
xum alia minora recensere piget, quæ merito
tamen damnantur (b).

CAPUT

(a) Omnes fere istæ laxitates in quinque propo-
sitionibus, quas circa jejunii materiam Alexander
VII. damnavit, summam continentur. Sic enim
habent: *Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod
tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu
vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se
subjicere præcepto. Num. 23. Item: In die je-
junii qui sæpius modicum quid comederit, etsi no-
tabilem quantitatem in fine comederit, non frangit
jejunium. Est Num. 29.* Tres residuas propo-
sitiones damnatas commodius postea adducemus.

(b) Illi, qui prioris vitæ excessus seria pœnitentia
retractavit, postea virium debilitas, non secus,
ac alia naturalis infirmitas, involuntaria esse in-
cipit, sicque & inculpabile jejunii impedimentum
evadit. Hinc Author solummodo de eo, cui
prior adhuc consuetudo placet, loqui videtur.

CAPUT II.

Genuina jejunii notio, & Regulae traduntur.

Rejctis jam opinionibus, quæ sua se mala produunt, veram jejunii ideam tradere oportet. Quadruplex jejunium Doctores distinguunt, videlicet Naturæ, Spiritus, Virtutis, & Legis. *Primum* est abstinencia ab omni cibo, & potu, ita ut a medio noctis nihil omnino sumptum sit. *Alterum* est abstinencia a ferme malitiæ, & nequitia, uti Apostolus loquitur (1. Cor. 5.), solumque metaphorice jejunium dicitur. *Tertium* est abstinencia a cibo & potu secundum leges, quas temperantiæ virtus prescribit. *Quartum* denique est abstinencia a cibo & potu juxta regulas, quas Ecclesia stabilit. Non opposita, sed admodum connexa sunt hæc jejunia. Universaliores temperantiæ leges legis adhuc Ecclesia determinat, sicque Ecclesia jejunium illud ipsum virtutis est; & hoc ne inutile, vanumque abeat, peccati abstinencia associatam sibi habeat, necessum est.

Regulæ, quas Ecclesia ab Apostolorum tempore ad nostrum usque ævum circa jejunia observandas proposuit, tria hæc capita concernunt, nimirum quorundam ciborum exclusionem, unicam refectionem, certumque refectionis tempus.

Quod ciborum quorundam exclusionem observet, iis, quibus jejunandum est, diebus certis

Regula
 omnes, earumque adeps, lac, caseus, butyrum,
 & ova a fidelium mensa olim abesse debebant,
 ab omni quoque potu, inebriante, ut jam supra
 notavimus, fideles abstinebant. In variis tamen,
 frigidioribus praesertim regionibus, hodie non
 solum vini, sed & ovorum, casei, lactis, bu-
 tyrique usum, fidelium infirmitati indulgens,
 Ecclesia permittit. Non igitur uniformis circa
 hoc exstat regula, sed provinciarum consuetudi-
 nes, quas sciens Ecclesia saltem tacite approba-
 vit, omnino sunt attendendae, ac per consequens
 ubi specialem exceptionem consuetudo non fe-
 cit, originaria & irrestricta observanda est re-
 gula (a).

Quod *refectionis unitatem* concernit; haec
 adeo antiquitus in diebus jejuniorum recepta
 fuit, ut alia secunda, quae hodie *collatio* dicitur,
 primis Christianis penitus fuerit incognita.
 Ex eo tempore, quo refectio, alias vespere fa-
 cta, ad meridianas horas est translata, commu-
 nis serotinae collatiunculae usus etiam apud ob-
 servantiores Religiosos invaluit, ne plures a je-
 juno nimis stomacho necessaria quiete, ac som-
 no privarentur. Moderata satis ejusmodi ve-
 spertina refectio esse debet; non enim ut corpus
 plene

(a) In provinciis, in quibus primæva ab ovis,
 & lacticiis abstinendi adhuc consuetudo viget,
 hæc jejuniorum tempore ab omnibus, ibi degen-
 tibus, ne peccent, est servanda. Unde Alexan-
 der VII. istam numero 32, damnavit propositio-
 nem: *Non est evidens, quod consuetudo non co-
 medendi ova, & lacticia in Quadragesima obliget.*

plene reficiatur, sed ut humanæ debilitati quæ suppetiæ ferantur, eandem Ecclesia sufficit. Propterea *collatiuncula*, id est aliquod ditamentum, seu modicum indultum confuevit. Notent sibi hoc, qui tor coctos bos, totque bellaria vespere comedunt, cuique plebeo, nec dicam pauperi, pro quotidiano prandio sufficerent. Sed quid tandem quantum pro collatione comedere licet? Calidos homini sano ac vegeto plerique melioris notæ Doctores dissuadent: circa quantum hominis statum, corporis vires, aliasque circumstantias pensandas, ac legis præmissis præ oculis habendum esse docent (a).

Contra hanc de unica refectioe regulam illi delinquant, qui cupiditati voraci obsequentes sapius interdum quidquam de cibo sumunt, qui extra magnæ sitis necessitatem vinum, alioque potum nutrientem bibunt (b). Ab

(a) *Solenne jejunium concordante proposito bonæ voluntatis incamur. Nihil a quoquam arduum, nihil asperum queritur; nec aliquid, quod nostras excedit, indicitur sive in abstinentia collatione, sive in eleemosynæ largitione. Sciant ergo guli, quid possint, quidve non possint. Ipsi modicum suum pendant; ipsi iusta, & rationabili ratione se censeant. Ea vos regula generaliter cœlestis, ut mandatum Dei secundum possibilitatem vestræ mensuram operemini. S. Leo Papa sermo 3. de jejun.*

(b) *Inter potus nutrientes jusculum, Chocolate aqua solutum, Caffee, lacte mixtum, imo & vinum.*

debilitati
Ecclesia
aliquod
altum
tor cochlear
medunt,
pro
d tandem
licet? Cui
que meam
quantum
aliasque
primis hinc
)
ne regiam
i oblecta
bo famam
num, alim
) Ab in
ent,
ero bona
arduum, e
quod me
mentia cap
Sciunt
Ipsi non
nabili in
aliter con
possibilitate
papa sermo
Chocolate
, imo &
vinum

min, quæ nutriunt, sumpta semel refectio e
nantes abstinere Ecclesia jubet, ut corporis
ibus imminutis concupiscentia quoque mi-
altum

Ast, inquiunt, dura nimis hæc assertio est;
non possumus absque matutino jentaculo, adus-
que horam prandii jejuno stomacho manere,
nec

vinum, ac cerevisiam esse multi cum Natali Ale-
xander tam antiqui, quam recentes Moralistæ
docent. P. Concina recensita Auctorum pro &
contra sentientium longa serie, Patrumque quo-
rundam expositis sententiis circa vini usum
viam quodammodo mediam init, docetque, vi-
num (eadem de Cerevisia ratio est) extra prandii
horam *necessitatis* solum causa, nimirum ad cibum
digerendum, aut sitim extinguendam, numquam
vero ob solam voluptatem & arbitrarie jejunio-
rum tempore licite sumi posse; secus facientes
in fraudem legis agere, nimiumque cupiditati &
carni indulgere, ac ex consequenti sacræ absolu-
tionis, nisi resipiscant, incapaces esse pluribus
ostendit (*lib. 2. Diff. 2. de jejun. c. 8.*). Por-
ro eum, qui in fraudem legis extra horam pran-
dii sæpius potat, contra Ecclesiæ statutum pec-
care ipsemet divus Thomas (cujus auctoritate
adversarii gloriantur) pluribus in locis docet
(in 4. Diff. 15. Q. 3. art. 4. *quæstionc. 1.*, & 2. 2.
Q. 147. art. 6. *ad 2.*). Idem de electuariis judi-
cium esse ferendum Angelicus monet. Potum
Chocolate, prout ordinarie pro nobilibus paratur,
cum jejunio combinari non posse plerique Docto-
res censent. Admixtionem lactis in potu Thee
& Caffee in Archidiecepsi Vienenfi, aliisque
tempore quadragesimali &c. simpliciter prohibi-
tam esse P. Marianus in suo compendio (*QQ. in
Tract. 9. num. 426.*) testatur,

nec sine pomeridiano potu nostro officio
 amara; nimisque intolerabilis nobis hæc
 ratio accideret; nec eam a fidelibus pia
 Ecclesia exigit. Sed quinam sunt, qui hæc
 murmurant: an rustici, an fabri, an
 molestioribus laboribus destinati? Minime
 enim aliunde plus & Ecclesia, & Doctores
 gent, uti postea dicemus; sed homines
 otiosi, carnales, molles, ventre servientes,
 cupiditati obsequentes, in comestationibus
 ebrietatibus continuis vitam suam transigentes,
 quibus nudum crucis, & mortificationis
 horrorem ingerit. Nimia igitur, quam
 perierunt, jejunandi difficultas, non ex re
 cepta, sed pessimis illorum habitibus
 per anni decursum non adeo ebrietati, ac
 margine incumbere; si temperantia,
 Christiani tenentur, rite studerent, carnis
 verbera reprimerent; longe iis tolerabilior,
 omnino facilis, ac suavis abstinentiæ rigor
 deret. Malæ consuetudines christianorum
 cipua legis adimplendæ impedimenta sunt;
 autem ad quidquam agendum lege obligati
 ad removenda quoque agendi impedimenta
 dem legis vigore adstrictius manet.

Quoad horam prandii, seu tempus refectio-
 hodiernum generalem ecclesiæ morem reputo
 existimo esse meridiem, quamvis Ecclesiæ in-
 tioni propius accederet, qui una, altera
 meridie hora prandium sumeret. Etenim
 meridiem fere nemo prandere solet, nec jejuni-
 dies præ reliquis corpus affligent, si eodem

postis tempore prandium adeatur. Id tamen cer-
tam, horam meridianam præveniri absque pia-
culo non posse: unde qui absque gravi causa
refectionis horam notabili tempore anticiparet,
graviter peccaret. Multo magis jejunii legem
violant, qui jejunii diebus splendide epulantur;
meliores, & sapidiores escas apponunt, mensa-
lesque delicias ad plures horas protrahunt, quam
alio consueverunt tempore. Id tamen nobiles
plerique viri faciunt, qui revera nullam in die
jejunii sobrietatem servant; sed cibus vescuntur
omnibus, quicumque gustum, aut cupiditatem
possunt explere.

Toletanum VIII. Concilium præcipit, ut
qui absque necessitate carnes in Quadragesima
comedit, in Paschate a communione arceatur;
& insuper quadraginta diebus a carnium esu ab-
stineat.

Qui uno die Quadragesimale jejunium violat,
debet diebus septem pœnitentiam agere.

In veteri Pœnitentiali apud Yvonem Carno-
tensem (*part. 13. can. 11.*) præcipitur, ut
qui jejunium violat, prandii horam ex gula an-
tevertens, binis diebus pane & aqua jejuset.

Debent profecto Confessari pœnitentium in-
firmitatem, ætatem, & munera perpendere;
sed caveant ne nimium ipsis indulgeant, eosdem-
que ob leves causas ab Ecclesiæ legibus eximant.
Neminem Ecclesia vult occidere; sed optat, ut
salutari abstinentia fideles carnem suam affligant,
ejusque vires frangant, quibus contra spiritum
pugnat.

pugnat. Quadragesimæ tempus lacrymarum
mæstitiæ tempus est, quo diligenter fideles
debent, ut divini Judicis iram mitigent, ut
dis maculas abluant, ut ad Resurrectionis
tum in Paschate accipiendum se præparent.

CAPUT III.

Ad quosnam jejunii se extendat præceptum.

Sicut alia ecclesiastica præcepta, ita & hoc
jejunio factum, fidelium conscientias obligat,
unde qui sciens, & volens in notabili mensura
contra tres, quas prius exposuimus, regulas
ageret, etiam secluso contemptu, graviter peccare
caret.

Fideles omnes, postquam vigesimum
mum ætatis annum compleverunt, ista jejuni
lege stringuntur. Parvuli septennium super
gressi a carnibus, ut jam supra (*Part. I. pag.*
316.) diximus, abstinere tenentur, ut locum
ve christianis abstinentiis servandis assueant.
viri, qui sexagesimum ætatis annum sunt præter
gressi, ratione ætatis præcise a jejunii
penitus non eximuntur, nisi sensibilis valde
rium defectio, aut infirmitas jejunii pati
rem recuset (*a*).

(*a*) Senibus certum tempus, quo a jejunio
exempti, haud esse constitutum, sed corporis
constitutionem, & vires esse spectandas
Layman communior D. D. sententia est.

Causæ a jejunii vel partiali, vel totali obser-
vantia eximentes sunt quatuor, videlicet 1. phy-
sica aut moralis impotentia, 2. paupertas, 3. la-
bor, 4. pietas. Hæ, si certæ sint, statim ac-
ceptæ sunt, a jejunio excusant; si vero obscuræ,
vel dubiæ, coram Episcopo, vel si hic adiri fa-
cile nequeat, coram Parocho sincere exponi de-
bent, tuncque peri dispensatio. Eousque isthæc
dispensatio valet, quousque illa, cui innititur,
causa subsistit: hac labente, & illa corrui. Ne-
que ultra; quam data est, extendi dispensatio
potest. Circa abstinentiam a carnibus dispensa-
tus, adhuc abstinere a secunda refectione tene-
tur; & e contra qui secundam refectionem su-
mendi licentiam obtinuit, nisi aliud sit expres-
sum, adhuc abstinere a carnibus debet, prout
et his quæ de dispensatione alibi diximus, ab-
solute constat (Part. I. pag. 309.) (a).

Ob

(inquit S. Antoninus 1. part. tit. 6. c. 2. §. 5.)
si sunt multum debiles, eo modo possunt excusari,
sicut dictum est de infirmis. Ratione autem sene-
ctutis tantum non excusantur, si sunt fortes ad
ferendum jejunium, nec est determinata ætas ab
aliquo usque ad quos annos quis teneatur ad jeju-
nium. Responsio autem illorum, qui sexagenarios
adhuc vegetos ideo a jejunio exceptos volunt,
ut vires diutius conseruent, prorsus ridicula, &
arbitraria est, eodemque jure ad homines 30. vel
40. annorum extendi posset. Profecto jejunium
nædum animæ, sed & corporis medicinam sancti
Patres vocarunt. Infinitos gula occidit, vix
unicum abstinentia ratione moderata.

(a) Illi, quibus carnes comedendi facultas est data,
non eo ipso secundam plenam refectionem su-
mendi

Godæau Theol. Mor. Pars II.

Z

mendi

Ob *impotentiam* sæpius refici possunt decrepiti quivis infirmi, adolescentes, gravidæ, & lactentes, aliique, quibus jejunium grave sanitatis nocumentum Medico teste foret.

Paupertas ea a jejunio excusat, quæ ad nem ostiatim quotidie colligendum miserum pellit. Sicque compulsi ac fame exagitati dum oblatos hinc inde carnes citra contemptum comedere, sed quantum vires exigunt, refici possunt, præsertim si cibi oblata sint di, & diutius servari nequeant. Eos

mendi licentiam habent. Hac de re circa annum 1736. gravis inter quosdam Doctores de carnium abstinentiam dispensatis eo ipso secundam refectorem concessam aut concedendam esse affirmabant Bartholomæus Casali, Petrus Capellotti cum aliis, negabant vero Alexander Mantegazzi, Ludovicus Muratori, Daniel Concina & alii. Tamen Benedictus XIV. parti neganti victoriam indicavit, utque sub hac clausula & restrictione posthac dispensationes expedirentur, rescripto Brevi anno 1741. & demum solenni Constitutione anno 1745. omnibus Christiani orbis Episcopis præcepit. Et quia Ecclesia dispensationem fidelium infirmitati ac necessitati subvenire, nequaquam vero concupiscentiæ favere intendit, ne dispensati suis in mensis præmiscue pisces carnibus apponant, atque comedant, ibidem strictè prohibetur. Utrumque Breve P. Amort. in suis *Disquisition. dogmat. moral. Edit. venet. pag. 320.*, & Constitutionem P. Antoine (*Tract. de Virt. moral. in Not. ad Append. de Jejunio*) exhibet.

pauperes, qui indies tantum, quantum pro
 orandio sufficit, domi lucrantur, aut aliunde
 accipiunt, a jejunii lege liberos non esse sanctus
 Thomas docet (2. 2. quæst. 147. art. 4. ad 4.).

Laboris causa a jejunio excusantur opifices,
 qui laboriosam artem exercent, veluti fossores,
 agricolæ, fabri, aliique operarii; qui tamen
 non penitus a jejunii lege sunt exempti, utut
 majore, quam alii ciborum copia absque scrupu-
 lo uti possint. His autem, quibus ab opere va-
 cant, diebus, communi lege cum aliis obligan-
 tur, nisi aliæ circumstantiæ exceptionem exigant.
 Contra artifices, qui modicum corporalem labo-
 rem exhibent, uti pictores, sartores, textores,
 sutores, præsertim ii, qui tantum coria scin-
 dunt; item scribæ, barbitonfores &c. aliique
 hujusmodi a jejunio non excusantur; quia hi non
 tantum, quantum illi labore defatigantur (a).

Huc quoque viatores sunt reducendi, illi
 nimirum, qui necessarium iter pedites peragunt,
 & jejunantes in via deficerent. Dixi: qui ne-
 cessarium iter pedites peragunt, non autem com-
 moditatis, curiositatis, otii, avaritiæ, aut libi-
 dinis causa. Quare jejunii tempore peregrinari
 non expedit, nisi in aliud tempus absque gravi
 incommodo peregrinatio differri non posset.

Quid

(a) Hic ea; quam num. 30. Alexander VII. dam-
 navit, notanda est propositio: *Omnes Officia-
 les, qui in Republica corporaliter laborant, sunt
 excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certi-
 ficare, an labor sit compatibilis cum jejunio.*

Quid illi, qui a loco discedit, ubi jejuni-
non est, & ad locum pervenit, ubi jejuni-
præcipitur, tali casu sit faciendum, ex iis
supra (*Part. I. pag. 317.*) diximus,
colligitur (a).

Pietatis titulo a jejunio hinc inde eximuntur
qui opus misericordiæ aut caritatis, si jejunare
hic & nunc debite exercere non possent. Neque
enim Ecclesia, cum jejunia præcepit, operum
proximo necessaria, Deoque magis grata
dire intendit, uti sua in summa sanctus Thomas
docet (2. 2. Q. 147. art. 4.). Hinc mirum non est
quæ jejunii die extra prandii horam cibum
marito peregrinaturus sumeret, ne sibi mor-
irasceretur, non peccaret, dummodo mor-
hæreticus non esset, illamque in Religionis
temptum ad cibum sumendum non impelleret.

Concionatores quoque, qui quotidie et
pulum dicunt, jejunare in quadragesima
tenentur; qui aliquoties in hebdomada, res-
re plus cibi in cænula sumere possunt. Qui res-
tam facile jejunium deserunt, dicentes te-
nantes non posse studiis incumbere, nec con-
nem habere; fatius sæpe foret, ut concionas
omitterent, quam ut domesticis, aut populo
hoc scandalum darent, quem exemplo non

(a) Huc spectat propositio ab eodem Pontifice
nata: *Excusantur absolute a præcepto jejuni-
nes illi, qui iter agunt equitando, utrumque
agant, etiamsi necessarium non sit, & etiam
unius diei conficiant.* Est num. 31.

ubi jejuniis, quam verbis ad pœnitentiam hortari vi
 ubi jejuniis tenentur.

Confessarius, qui tota die confessiones audit,
 nec officium potest jejunus explere, non tenetur
 jejunare, dummodo revera ita impotens sit,
 tantumque fieri potest, scandalum caveatur (a).

At ob opus conjugale nec maritus nec uxor
 jejunio excusatur; primis enim Ecclesiæ sæ-
 culis, ut diximus, a carnali commercio conju-
 ges abstinebant, nec nimis diuturnum est Qua-
 dragesima tempus, ut continere se nequeant.
 Maritus itaque a jejunio uxorem non retrahat,
 nec uxor maritum. Multo minus puellæ, aut
 mulieres eximi debent, metuentes, ne jejunio
 earum venustas minuatur; nam *vana est pulchri-
 tudo, mulier timens Dominum ipsa laudabitur*
 (Sap. 31.).

(a) Nemo, prout recte Antoine observat, ob æta-
 tem, laborem, aut pietatem a *carnium abstinencia*
 liberatur, sed ad hoc legitima dispensatio,
 aut gravis omnino infirmitas requiritur. Imo
 etiam si hæc adfit, licentia a Superiore esset pe-
 tendenda, ut debitas ordo, ac subjectio servetur.
 In variis tamen locis Medici consilium, aut jus-
 tificatio sufficit, cui si æger acquiescat, non peccat;
 peccaret autem Medicus, si absque rationabili
 causa infirmo carnes suggereret.

